

KSIĄDZ JÓZEF MYŚLIWY I KSIĄDZ ALBIN JAKUBCZAK – NIEZŁOMNI DUCHOWNI Z ZIEMI GOSTYŃSKIEJ

Jednym z głównych wrogów systemu komunistycznego był przede wszystkim Kościół katolicki. W pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej komuniści nie mogli sobie początkowo pozwolić na otwarte zwalczanie religii, ponieważ byli świadomi dużych wpływów duchowieństwa w społeczeństwie oraz swojej słabości. W związku z tym rządzący kamuflowali się ze swoją ateistyczną obsesją, a nawet ze względów propagandowych manifestowali wręcz tolerancję i szacunek do praktyk religijnych. Przykładem rzekomej współpracy władz komunistycznych ze stroną kościelną był udział przedstawicieli administracji państwowej w nabożeństwach religijnych. Warto przywołać fakt uczestniczenia Bolesława Bieruta w procesji Bożego Ciała oraz użycie przez niego formuły „tak mi dopomóż Bóg” podczas składania przysięgi prezydenckiej przed parlamentem 5 lutego 1947 roku¹.

Ta rzekoma tolerancja miała miejsce także w Gostyniu, a jej przykładem było uczestnictwo przedstawicieli Polskiej Partii Robotniczej (PPR) i miejscowych władz we mszy świętej podczas pierwszych obchodów Święta Pracy 1 Maja i święta państwowego 22 lipca. Ze sprawozdania lokalnej komórki PPR wynika, że powiatowe uroczystości obchodów 1 maja 1946 roku w Gostyniu rozpoczęły się o godzinie 10.00 zbiórką uczestników na Placu Karola Marcinkowskiego i wymarszem na nabożeństwo do kościoła farnego. W świątyni obecny był tylko jeden poczet sztandarowy – gostyńskiej PPR. Po mszy świętej pochód przemieścił się na gostyński Rynek, gdzie uczestnicy wysłuchali okolicznościowych przemówień przedstawicieli władz miejskich, związków zawodowych, Wojska Polskiego oraz delegata wojewódzkiego PPR. Według szacunków delegata wojewódzkiego PPR w pochodzie 1-majowym w 1946 roku wzięło udział 3 000 uczestników².

---

¹ R. Ł a t k a, J. M a r e c k i, *Kościół katolicki w Polsce rządzonej przez komunistów*, Warszawa 2017, s. 22.

² Archiwum Państwowe w Poznaniu (dalej: APP), *KP PPR w Gostyniu*, sygn. 92: *Sprawozdanie z powiatu gostyńskiego z 1 maja 1946 r.*, k. 142.

Zadaniem aparatu bezpieczeństwa było rozpracowywanie, zwalczanie i niszczenie Kościoła katolickiego. Początkowo schemat organizacyjny aparatu bezpieczeństwa nie przewidywał osobnych struktur zajmujących się środowiskami katolickimi. Pierwotnie ich sprawami interesował się Kontrwywiad Resortu Bezpieczeństwa Publicznego Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego. Po powstaniu Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego 1 stycznia 1945 roku, Wydział III Departamentu I (kontrwywiad) zajmował się między innymi zwalczaniem wrogiej agentury wśród duchowieństwa. W wojewódzkich urzędach bezpieczeństwa publicznego odpowiadały za to specjalne sekcje (III) Wydziału I, a w powiatowych i miejskich – sekcje III referatu I³.

Zgodnie z tą zasadą Sekcja III Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Gostyniu rozpoczęła działania operacyjne mające na celu kontrolę duchowieństwa z podległego terenu. W jednym z pierwszych zachowanych meldunków z 16 listopada 1945 roku Władysław Szymański, kierownik tejże sekcji⁴, informował swoich przełożonych o problemach związanych z zebraniem odpowiednich informacji dotyczących treści kazań wygłoszonych przez księży w dniu święta Chrystusa Króla. Powodem tego stanu rzeczy była słabo rozwinięta sieć agenturalna. W dalszej części raportu informuje kierownika Sekcji III Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Poznaniu o słowach wypowiedzianych przez księdza Morawskiego 21 października 1945 roku w kazaniu podczas nabożeństwa z okazji uczczenia i złożenia hołdu rozstrzelanym przez Niemców w 1939 roku mieszkańcom Ponieca. Według Szymańskiego w czasie homilii padło następujące stwierdzenie: „nie ten, który należy do partii jest dobrym Polakiem, i nie partia wychowuje prawdziwych Polaków, ale wiara i Kościół katolicki”⁵.

Rola funkcjonariuszy Sekcji III polegała na zbieraniu kolejnych meldunków dotyczących wypowiedzi miejscowych księży niezgodnych z linią polityczną ówczesnej władzy. Przykładem takiej postawy był apel księdza Kazimierza Łuczaka z parafii Żytowiecko, który zwrócił się do wiernych o udzielenie poparcia Polskiemu Stronnictwu Ludowemu. Natomiast wika-

³ A. D z i u r o k, *Metody pracy operacyjnej aparatu bezpieczeństwa wobec kościołów i związków wyznaniowych 1945-1989*, Warszawa 2004, s. 19.

⁴ Instytut Pamięci Narodowej w Poznaniu (dalej: IPN Poznań), sygn. Po 084/425: *Akta osobowe funkcjonariusza Władysława Szymańskiego*. Władysław Szymański, s. Stanisława i Weroniki, urodzony 13 kwietnia 1923 roku w Gostyniu. 21 lipca 1945 roku rozpoczął pracę w PUBP w Gostyniu na stanowisku sekretarza, następnie mianowano go kierownikiem Sekcji III. 13 maja 1946 roku został starszym referentem Wydziału V PUBP w Gostyniu. 15 lipca 1946 roku przeniesiony do PUBP w Nowym Tomyślu na stanowisko referenta po linii Wydziału IV. Pracował tam do 31 grudnia 1946 roku.

⁵ IPN Poznań, sygn. Po 0/6/121/6: *Sprawozdanie kierownika Sekcji III PUBP w Gostyniu do Kierownika Sekcji III WUPB w Poznaniu z 16.11.1945 r.*, k. 15.

riusz ksiądz Albert Trafanowski z parafii Strzelce Wielkie namawiał do kupowania tylko „Przewodnika Katolickiego”, a nie czasopism prorządowych⁶.

Kolejna reorganizacja aparatu bezpieczeństwa przeprowadzona 6 września 1945 roku sprawiła, że z Departamentu I MBP wydzielono nową jednostkę – Departament V. Został on powołany do rozpracowania instytucji państwowych, organizacji oraz ruchów społecznych i politycznych. Jego Wydział V, funkcjonujący w wojewódzkich urzędach bezpieczeństwa publicznego, miał zajmować się również „zwalczaniem wrogiej działalności kleru”. Natomiast na poziomach powiatowych i miejskich urzędów bezpieczeństwa sprawami wyznaniowymi zajmowały się sekcje V⁷. Tak więc wojewódzkie struktury bezpieczeństwa publicznego interesowały się duchowieństwem i instytucjami kościelnymi na poziomie poszczególnych diecezji, powiatowe – dekanatami, a referaty UB w posterunkach gminnych Milicji Obywatelskich – parafiami.

Gostyńscy funkcjonariusze UB już w 1945 roku rozpoczęli inwigilację kapłanów, których uznawano za szczególnie niebezpiecznych z punktu widzenia nowej władzy. Do tego grona zaliczono wybranych księży z powiatu gostyńskiego. Założono im sprawę ewidencyjno-operacyjną o kryptonimie „Opiekun”⁸.

Jednym z nich był ksiądz Józef Myśliwy, urodzony 30 sierpnia 1886 roku w Szymbarku, proboszcz parafii pod wezwaniem św. Marcina w Starym Gostyniu. Był synem Pawła i Karoliny z domu Tomaszek. Pochodził z biednej rodziny rolników, miał ośmioro rodzeństwa: Tomasza, urodzonego 4 lipca 1877 roku; Bronisława, urodzonego 20 września 1879 roku; Stanisława, urodzonego 11 stycznia 1882 roku; Katarzynę, urodzoną 27 czerwca 1884 roku; Walerię, urodzoną 20 marca 1889 roku; Franciszka, urodzonego 30 marca 1891 roku; Jana, urodzonego 7 października 1895 roku; Annę, urodzoną 24 maja 1898 roku. W 1908 roku Józef Myśliwy ukończył gimnazjum w Jaśle i otrzymał świadectwo maturalne. W tym samym roku odbył jednoroczną służbę wojskową w armii austriackiej. Od 1909 roku studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przez następne cztery lata był alumnem Wydziału Teologicznego C.K. Uniwersytetu imienia Franciszka I we Lwowie. 13 lipca 1913 roku otrzymał święcenia kapłańskie z rąk arcybiskupa lwowskiego Józefa Bilczewskiego. Dwa lata pełnił funkcję wikarego w Chomiakowie w powiecie Czortków, po czym został administratorem w parafiach leżących na terenie przedwojennego województwa tarnopolskiego i stanisławowskiego: Petlikowce Stare – powiat buczacki, Burakówka –

⁶ Tamże, *Charakterystyka terenu*, k. 61-62.

⁷ A. D z i u r o k, *Metody pracy operacyjnej aparatu bezpieczeństwa wobec kościołów...*, s. 21.

⁸ IPN Poznań, sygn. Po 0/6/121/9: *Sprawozdanie miesięczne z pracy PUBP w Gostyniu od 1.01. do 31.01.1953 r.*, k. 132-133.

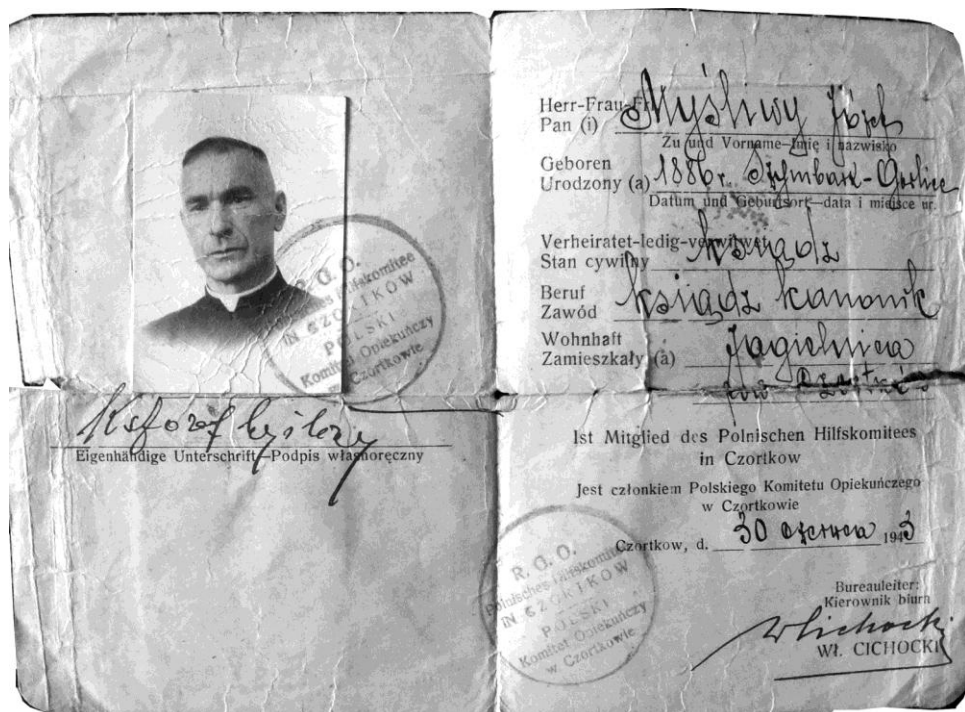
Karta Legitymacyjna Józefa Myśliwego – studenta Uniwersytetu we Lwowie

Książeczka wojskowa kapelana księdza Józefa Myśliwego

powiat zaleszczycki, Żydaczów – powiat żydaczowski, Łoszniów – powiat trembowelski, Jagielnica – powiat czortkowski. 8 czerwca 1936 roku została dołączona leżąca nieopodal Jagielnicy parafia we wsi Rosochacz. W tym czasie Jagielnica była niewielkim miasteczkiem, oddalonym o 12 km na południe od Czortkowa, przy szosie do Zaleszczyk. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 1931 roku miasteczko Jagielnica liczyło 3000 mieszkańców, a przekrój narodowościowy wyglądał następująco: 45% Polaków, 34% Żydów i 20% Ukraińców.

Decyzją Powiatowego Komendanta Uzupelnień w Czortkowie 1 czerwca 1919 roku Józef Myśliwy został kapelanem rezerwy WP. W okresie pracy duszpasterskiej na Kresach Wschodnich był świadkiem trzech inwazji bolszewickich, dwóch niemieckich oraz okrutnych mordów, jakich dopuszczali się Ukraińcy na Polakach. Ksiądz Myśliwy cudem uniknął śmierci, ponieważ – wedle świadków – był bardzo sprawny fizycznie i zdążył uciec z kościoła w trakcie ataku banderowców. Z ich rąk zginęli miejscowy organista i siostra zakonna⁹. W czasie okupacji niemieckiej ksiądz Myśliwy starał się nieść ofiarną pomoc osobom poszkodowanym w czasie wojny, zostając członkiem Polskiego Komitetu Opiekuńczego w Czortkowie.

Legitymacja członkowska Polskiego Komitetu Opiekuńczego w Czortkowie

⁹ K. Bock – Matuszyk, Świadczenia zbrodni wołyńskiej, „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej” 2018, t. VIII, s. 290-291.

Kenkarta księdza Józefa Myśliwego wystawiona przez Naczelnika Powiatu

Po wyemigrowaniu wszystkich parafian opuścił 13 października 1945 roku tereny Jagielnicy i udał się na zachód.

Karta Ewakuacyjna z ZSRR do Polski księdza Józefa Myśliwego

Trafił do Poznania, gdzie arcybiskup poznański Walenty Dymek powierzył mu 15 listopada 1945 roku administrację parafii Stary Gostyń oraz

Siemowo w dekanacie gostyńskim¹⁰. W tym czasie w okolicach obu miejscowości działał antykomunistyczny oddział partyzancki, na czele którego początkowo stał Giedymin Rogiński ps. „Dzielny”. Ten pseudonim stał się jednocześnie nazwą oddziału. Ostatnim jego dowódcą był pochodzący z Gostynia Marian Rączka ps. „Kościuszko”. Od kwietnia do września 1946 roku partyzanci pod jego rozkazami operowali na styku powiatów gostyńskiego, śremskiego, kościańskiego i leszczyńskiego. Szczególnie mocne oparcie mieli wśród ludności z takich miejscowości jak: Bełęcin, Siemowo, Gostyń Stary i Stankowo. Jednym z członków tego oddziału był Michał Giezek, mieszkaniec Starego Gostynia, alumn przedwojennego seminarium duchownego¹¹. W zeznaniach złożonych przed organami bezpieczeństwa publicznego przyznał, że ksiądz Józef Myśliwy był wtajemniczony w jego zaangażowanie w działalność antykomunistyczną.

Z doniesienia agenturalnego z 16 kwietnia 1946 roku wynika, że ksiądz udzielał wsparcia duchowego, jak i logistycznego członkom oddziału „Dzielny”. Informacja ta została pozyskana w wyniku donosu informatora o pseudonimie „Bielski”, który był jednym z żołnierzy tego oddziału partyzanckiego¹². Wedle jego wersji duchowny udzielił sakramentu pokuty i pojednania w okresie wielkanocnym, gościł partyzantów na plebanii i poczęstował kolacją. Ta potwierdzona współpraca księdza z antykomunistycznym oddziałem była powodem rozpoczęcia rozpracowywania go przez gostyńskie organa bezpieczeństwa publicznego. Z archiwalnego Dziennika Ewidencji Operacyjnej byłego Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Poznaniu pod numerem 5698¹³ wynika, że księdzu Józefowi Myśliwemu założono teczkę ewidencyjno-operacyjną zarejestrowaną pod numerem 17659. Powodem jej rejestracji był „wrogi stosunek księdza do PRL”¹⁴. Niestety, zgromadzone materiały operacyjne zostały zniszczone. Potwierdzeniem tego faktu jest zachowany protokół brakowania akt numer 45 z 2 stycznia 1982 roku. Z jego zapisu wynika, że materiały zgromadzone na księdza pod pozycją 579

¹⁰ Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu (dalej: AAP), sygn. KA 16193: *Teczka personalna kapłana Józefa Myśliwego*.

¹¹ Michał Giezek ps. „Fryzjer”, urodzony 10 września 1918 roku w Goli, aresztowany podczas obławy w miejscowości Wyrzeka 20 czerwca 1946 roku przez PUBP Śrem, skazany przez WSR w Poznaniu na karę śmierci, która została zmieniona postanowieniem Najwyższego Sądu Wojskowego na 10 lat więzienia. 20 września 1952 roku zakończył odbywanie kary więzienia. Zob. APP, sygn., 117; *Teczka więźnia Michała Giezka*; IPN Poznań, sygn. Po 135/46: *Akta w sprawie karnej p-ko: Giezek Michał, imię ojca: Kasper, ur. 12-09-1918 r.*

¹² IPN Poznań, sygn. Po 003/387/3: *Doniesienie agenturalne informatora ps. „Bielski”*, k. 259.

¹³ IPN Poznań, sygn. Po 00188/3: *Dziennik archiwalny spraw ewidencji operacyjnej WUSW w Poznaniu*, k.1.

¹⁴ IPN Poznań, sygn. BU 01472/8: *Dziennik Ewidencji Operacyjnej Księży nr 10001-22450-MSW w Warszawie*, k.1.

liczyły 68 kart, a powodem zdjęcia z Dziennika Ewidencji Operacyjnej była śmierć księdza, która nastąpiła 11 maja 1966 roku¹⁵.

Kolejną osobą duchowną uznawaną przez przedstawicieli gostyńskiego aparatu bezpieczeństwa za szczególnie niebezpieczną był ksiądz Albin Jakubczak, urodzony 24 lutego 1907 roku w Ludwikowie koło Odolanowa. Świecenia kapłańskie przyjął w 1930 roku z rąk prymasa kardynała Augusta Hlonda. Pierwszą placówką wikariuszowską księdza Jakubczaka był Sieraków. Po dwóch latach przeniesiono go do parafii Bożego Ciała w Poznaniu. W 1933 roku został oddelegowany do pracy w środowiskach polonijnych we Francji. Po dwóch latach spędzonych wśród polskich emigrantów powrócił do Poznania, gdzie został wikarym w kościele Świętego Marcina. Troskliwą opieką otoczył wówczas młodzież robotniczą i bezrobotnych. Niektórzy nazywali go z tego powodu księdzem komunistą. W 1938 roku został przeniesiony do Krobi, początkowo jako wikariusz, a po pięciu miesiącach jako administrator. Dał się tu poznać jako dobry duszpasterz i doskonały organizator. Kiedy wybuchła II wojna światowa i włączono Wielkopolskę do III Rzeszy, ksiądz Jakubczak pozostał wśród swoich parafian. Jednak w marcu 1940 roku został internowany, a następnie wywieziony do Generalnego Gubernatorstwa. W maju 1940 roku podjął pracę duszpasterską w Warszawie, między innymi jako prefekt tajnych kompletów. W 1943 roku został kapelanem Armii Krajowej na obszar zachodni. Podczas powstania warszawskiego był kapelanem szpitala zgrupowania AK pułkownika Lucjana Giżyńskiego ps. „Gozdawa”. Występował pod pseudonimami: „Jakub”, „Tarski”. Kiedy obrona Starego Miasta dobiegała końca, przeszedł kanałami razem z rannymi obrońcami stolicy do Śródmieścia¹⁶. Po upadku powstania ksiądz Jakubczak, pełniąc funkcję kapelana rannych jeńców, 9 października 1944 roku został przewieziony do stalagu w Zeithain koło Lipska.

Po zakończeniu wojny powrócił do Krobi i z energią zabrał się do odbudowy zniszczonego przez okupanta życia religijnego. W 1946 roku otwarcie wspierał w głoszonych kazaniach poparcie dla PSL¹⁷. W 1949 roku sąd grodzki skazał go na dwa miesiące więzienia w zawieszeniu na trzy lata, za rzekomą zniewagę funkcjonariusza MO. Wkrótce zarzucono mu zdjęcie flagi państwowej wywieszonej 1 maja oraz zwołanie nielegalnego zebrania Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, rozwiązanego przez komunistyczne

¹⁵ IPN Poznań, sygn. Po 00169/51: *Protokół brakowania akt nr 45 z dnia 1.02.1982 r. Akta operacyjne zespołu II. TEOK b. WUSW w Poznaniu*, k. 1-3.

¹⁶ Informacje o udziale księdza Albina Jakubczaka w powstaniu warszawskim znajdują się na stronie internetowej Muzeum Powstania Warszawskiego <https://tiny.pl/wh76g> [Dostęp: 28 grudnia 2020 roku].

¹⁷ IPN Poznań, sygn. Po 0/6/121/6 z 13: *Raport dekadowy kierownika sekcji III PUBP w Gostyniu z 26.03.1946 r. do kierownika Wydziału V WUBP w Poznaniu*, k. 29.

władze. Za zdjęcie flagi ukarano go grzywną w wysokości 10 000 zł¹⁸. 26 listopada 1949 roku funkcjonariusze PUBP w Gostyniu aresztowali księdza Jakubczaka i wywieźli do aresztu śledczego w Poznaniu.

EWIDENCJA URZĄD
nr. akt
RE-10952/49

Do
Wojtkowego Prokuratora Regionalnego
w Poznaniu

Poznań, dnia 23 listopada 49

Oficer śledczy Wojew. Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Poznań
Nowak Jerzy ppor. stopień,

przedkładając przy niniejszym do zwrotu
materiały w sprawie p-ko Jakubczakowi Albiniowi s. Andrzeja
podejznanemu (ej) o dokonanie przestępstwa z art. 86 § 2 KKW, art. 27 i 28 w zw. z art. 86
§ 2 KKW

w n o s i:

o zastosowanie wobec Jakubczaka Albina s. Andrzeja
zatrzymanego (ej) w dniu [redacted] środka zapobiegawczego — aresztu
tymczasowego z osadzeniem w więzieniu śledczym W. N. P. Poznań

Zatwierdzam.
Szef — Naczeln.
[Signature]

Oficer śledczy:
[Signature]

Waśr Nr. S-7.
Drukarnia Nr. 1

Wniosek o tymczasowe aresztowanie księdza Albina Jakubczaka

Został objęty postępowaniem śledczym w sprawie podejrzenia o współpracę z organizacją o charakterze zbrojnym pod nazwą „AK-Zawisza”, działającą na terenie Krobi. W trakcie śledztwa, prowadzonego początkowo przez podporucznika Jerzego Nowaka, oficera śledczego WUBP w Poznaniu¹⁹, w oparciu o zeznania aresztowanych członków organizacji

¹⁸ IPN Poznań, sygn. Po 75/3034: *Charakterystyka księdza Albina Jakubczaka proboszcza parafii Krobia pow. Gostyń z 22.03.1950 r.*, k. 52.

¹⁹ Jerzy Alfons Nowak, syn Jana i Marty, urodzony 13 lutego 1925 roku w Świąciechowie. W czasie wkraczania Armii Czerwonej w lutym 1945 roku do Poznania wstąpił na krótko do MO. Do października 1945 roku pracował dla PUBP Jarocin jako pracownik nieoficjalny. Następnie był referentem gminnym w Bobowej Górze PUBP Krosno. 15 lipca 1946 roku został przeniesiony do PUBP w Skwierzynie, gdzie zajmował stanowisko zastępcy szefa PUBP. W okresie od 1 lutego 1946 roku do lipca 1946 roku był słuchaczem III kursu w Szkole przy WUBP Poznań. Natomiast w 1947 roku ukończył kurs szefów PUBP w Centralnej Szkole MBP Legionowo. 15 maja 1947 roku został referentem Wydziału V Sekcji II WUBP w Poznaniu. Następnie w stopniu podporucznika zajmował stanowisko p.o. kierownika sekcji Wydziału V WUBP Poznań jako starszy referent do 31 marca 1950 roku.

ustalono, że od lutego do września 1949 roku ksiądz Albin Jakubczak był w posiadaniu wiadomości o działalności na terenie Krobi organizacji „AK-Zawisza” i nie zgłosił tego faktu władzom. Ponadto od 1947 do 1949 roku miał prowadzić na terenie Krobi działalność propagandową skierowaną przeciw rządowi PRL. W toku dalszego dochodzenia prowadzonego przez podporucznika Stanisława Wolendera, oficera śledczego WUBP w Poznaniu²⁰, ustalono, że w lipcu 1949 roku z księdzem Albinem Jakubczakiem skontaktował się dowódca organizacji o charakterze zbrojnym „AK-Zawisza” Marian Rączka, przekazując mu ulotki i prosząc o wypożyczenie powielacza. Z uwagi na możliwość kontroli za strony PUBP lub KPMO w Gostyniu ksiądz Albin Jakubczak powielacza nie wypożyczył, ale pochwalił działania grupy, zalecając kontynuowanie dalszej działalności. Po dziesięciomiesięcznym śledztwie został skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Poznaniu za współpracę z organizacjami podziemnymi na sześć lat więzienia²¹. W poczet zasądzonej kary zaliczono mu okres tymczasowego aresztowania od 26 listopada 1949 roku. Obrońca skazanego złożył skargę rewizyjną do Najwyższego Sądu Wojskowego 30 września 1950 roku. Najwyższy Sąd Wojskowy, na mocy postanowienia z 12 grudnia 1950 roku, uchylił wyrok Wojskowego Sądu Rejonowego w Poznaniu z 23 września 1950 roku. Dzięki interwencji arcybiskupa Walentego Dymka ksiądz A. Jakubczak został zwolniony z więzienia i w lutym 1951 roku powrócił do Krobi. Decyzją Najwyższego Sądu Wojskowego wyrok został zmniejszony do roku więzienia²².

Po powrocie do Krobi ksiądz Jakubczak wznowił aktywną działalność duszpasterską. Po usunięciu religii ze szkół przez władze zorganizował cztery kaplice katechetyczno-eucharystyczne. W celu drukowania materiałów duszpasterskich zdobył powielacz, za co został ukarany w sierpniu 1960 roku grzywną w wysokości 2 000 zł²³. W następnym roku Wydział ds. Wyznań przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu wszczął przeciwko niemu postępowanie, zarzucając prowadzenie działalności na szkodę

²⁰ Stanisław Wolender, syn Wojciecha i Agnieszki, urodzony 30 marca 1902 roku w Rybowie. 1 listopada 1945 roku został młodszym referentem Wydziału I Sekcji IV WUBP w Poznaniu. Od 1 kwietnia 1946 roku oficer śledczy Wydziału IV „A”, Sekcji II, następnie od 1 czerwca 1946 roku w Wydziale Śledczym, Sekcji I, potem od 1 stycznia 1949 roku starszy oficer śledczy tej samej jednostki organizacyjnej. 1 października 1949 roku przeniesiony został do Wydziału Śledczego, Sekcji II kolejno: 20 maja 1952 roku starszy oficer śledczy Wydziału Śledczego, Sekcji I, 1 czerwca 1952 roku został starszym oficerem śledczym Wydziału Śledczego Sekcji I, od 1 kwietnia 1953 roku Sekcji II WUBP w Szczecinie, a od 1 kwietnia 1955 roku starszym oficerem śledczym – Brygadierem Wydziału VII, Sekcji I. Od 15 listopada 1956 roku do 31 grudnia 1956 roku pracował ponownie w WUdsBP w Poznaniu w Wydziale VII Sekcji I w stopniu kapitana.

²¹ Tamże, *Wyrok nr 635 WSR w Poznaniu z 23.09.1950 r.*, k. 140-144.

²² Tamże, *Postanowienie Najwyższego Sądu Wojskowego z 29.05.1951 r.*, k. 166-168.

²³ IPN Poznań, sygn. Po 0/6/121/10 t. III: *Sprawozdanie za okres od 1.04 do 1.07. 1957 r. Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Gostyniu*, k. 25-26.

WOJSKO POLSKIE
Wojskowy Sąd Rejonowy
w Poznaniu
(pieczęćka anglikańska)

Znak akt Sr.317/50 99

Poznań, dnia 13 czerwca 1950 r.

Do
Naczelnika Więzienia
w Poznaniu

NAKAZ UWIĘZIENIA

1. Nazwisko i imię Jakubczak Albin
2. Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki Andrzej - Helena Pinkowska
3. Falszywe nazwisko pseudonim ---
4. Data i miejsce urodzenia 24. lutego 1909r. Ludwikowo pow.Ostrów
5. Narodowość Polak
6. Zawód ksiądz
7. Stop. wojsk. przynależ. służb. ---
8. Stałe miejsce zamieszkania (gmina powiat) i adres
probostwo. Krobia pow.Gostyń
9. ~~Indeksuowany~~, oskarżony o przestępstwo z art.28 w zw.z 86 §2
i z art. 87 w zw.z art.86 §2 KKWP.
ma być przyjęty do więzienia jako tymczasowo aresztowany.
10. Wymieniony pozostaje do rozporządzenia Wojskowego Sądu
Rejonowego w Poznaniu
~~niebezpieczny~~ może się stykać z innymi więźniami

Odpis postanowienia o tymcz. areszt. załączam

u. p.

Wojakowego Sąd Rejonowego
Poznań
(-) ...

Wzkr Nr 15 XIII. zat. 12 - II. 48 - 10 Nr - 100000

*Nakaz uwięzienia księdza Albina Jakubczaka
wydany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Poznaniu*

państwa. Za szkodliwą dla państwa działalność uznano: prowadzenie przed-
szkole przy parafii bez stosownej zgody, krytykowanie świeckości państwa
oraz prowadzenie lekcji religii²⁴.

²⁴ Tamże, *Sprawozdanie za okres od 23.09. do 23.12. 1961 r. Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Gostyniu*, k. 253-258.

103

Sr. 317/50
lipca 50

Naczelnik Więzienia
w Poznaniu

Stosownie do prośby osk. Jakubczaka Albina, zezwalam na wydanie z depozytu brewiarza, oraz zezwalam na reperację okularów za pośrednictwem Administracji na koszt oskarżonego.-

Szeł
Wojskowego Sądu Rejonowego
w Poznaniu
[Signature]
(-) Kalkowski Edward
major

Zgoda Naczelnika Więzienia w Poznaniu na wydanie brewiarza i naprawę okularów osadzonemu więźniowi księdzu Albinowi Jakubczakowi

170

Wojskowy Sąd Rejonowy
w Poznaniu
Nr. 317/50
20. 6. 1951. r.

Ks. Albin Jakubczak
=====
K r o b i a
=====
pow. Gostyń

Zawiadamiam, iż postanowieniem N.S.W. z dnia 29 maja 1951r. wyrok tut. Sądu z dnia 23 września 1950r. w sprawie Waszej został zmieniony przez: a/ poprawienie błędnej kwalifikacji z art. 87 w zw. z art. 86 § 2 KKWP. na art. 22 dekr. z 13.6.46r., b/ złagodzenie za to przestępstwo kary 6 lat więzienia i utraty praw na 5 lat do kary 1 roku więzienia i utraty praw na 1 rok, -przyjęcie za podstawę wymiaru kary art. 22 dekr. z 13.6.46r., a za podstawę pozbawienia praw art. 49 § 2 tegoż dekr., c/ uchylenie orzeczenia o wymiarze kary dodatkowej przypadku mienia, d/ złagodzenie kary 4 lat więzienia za przest. z art. 18 § 1 dekr. z 13.6.46r. do kary 1 roku więzienia, e/ złagodzenie wymierzonej za te przestępstwa kary łącznej do 1 roku więzienia z utratą praw na przeciąg 1 roku.

Z powyższymi zmianami wyrok utrzymano w mocy /
Równocześnie zważam z zobowiązania zawiadomienia tut. Sądu o każdym wydaleniu się z miejsca zamieszkania .-

2- egz.
Nr. 1 - adresat
Nr. 2 - a/a

Szeł
Wojskowego Sądu Rejonowego
w Poznaniu
[Signature]
Mgr Jan Redwanicki
major

Informacja o złagodzeniu kary więzienia księdzu Albinowi Jakubczakowi

Władze nadal nie ustawały w nękanii odważnego proboszcza. W 1962 roku Kolegium Karno-Administracyjne przy Prezydium WRN w Poznaniu ukarało księdza grzywną w wysokości 4 500 zł za zorganizowanie nielegalnej imprezy rozrywkowej dla chóru kościelnego w Domu Katolickim²⁵. W tym czasie ksiądz był inwigilowany przez funkcjonariuszy Referatu ds. Bezpieczeństwa w Gostyniu w ramach prowadzonej obserwacji operacyjnej nr 579 o kryptonimie „Brzoza”²⁶.

Ksiądz Albin Jakubczak.

Fot. archiwum Parafii Matki Boskiej Pocieszenia i św. Stanisława Biskupa w Szamotułach

W 1967 roku ksiądz Jakubczak został proboszczem kolegiaty w Szamotułach oraz dziekanem miejscowego dekanatu. Z powodu pogarszającego się stanu zdrowia, a także postępującej choroby oczu, odszedł w 1977 roku na emeryturę.

Ksiądz Albin Jakubczak zmarł 5 kwietnia 1978 roku w Szamotułach. Spoczął na miejscowym cmentarzu²⁷.

W omawianym okresie do aresztów i więzień komunistycznych trafiło kilkuset duchownych, zakonników i sióstr zakonnych oskarżonych o kolaborację z Niemcami lub o współpracę z podziemiem niepodległościowym²⁸. Niektórych z nich skazano na karę śmierci, a wyroki zostały wykonane. Najbardziej znanymi przypadkami mordów na osobach duchownych były zabój-

²⁵ Tamże, *Sprawozdanie za okres od 23.03. do 23.06. 1962 r. Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Gostyniu*, k. 295-296.

²⁶ IPN Poznań, sygn. Po sygn. 0/6/121/12: *Notatka informacyjna Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Gostyniu z 31.01.1963 r.*, k. 158.

²⁷ Zob. Informacje o księdzu Albinie Jakubczaku w *Wielkopolscy księża od XVIII do XX wieku* <https://tiny.pl/wh76c> [Dostęp: 12 grudnia 2020 roku].

²⁸ Biogramy 814 osób duchownych i zakonnych wieszonych w okresie PRL znajdują się w *Leksykonie duchowieństwa represjonowanego w PRL w latach 1945-1989. Pomordowani – więzieni – wygnani*, t. I-III, red. Jerzy Myszor, Kielce 2002-2006.

stwa: księdza Rudolfa Marszałka, kapelana Armii Krajowej i Narodowych Sił Zbrojnych²⁹ oraz księdza Władysława Gurgacza, kapelana oddziału zbrojnego Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowców³⁰. W ten sposób „władza ludowa” próbowała w ramach ofensywy antykościelnej zwalczać wpływy duchowieństwa wśród społeczeństwa polskiego.

---

²⁹ R. Ł a t k a, J. M a r e c k i, *Kościół katolicki w Polsce rządzonej przez komunistów...*, s. 25.

³⁰ Tamże, s. 26.